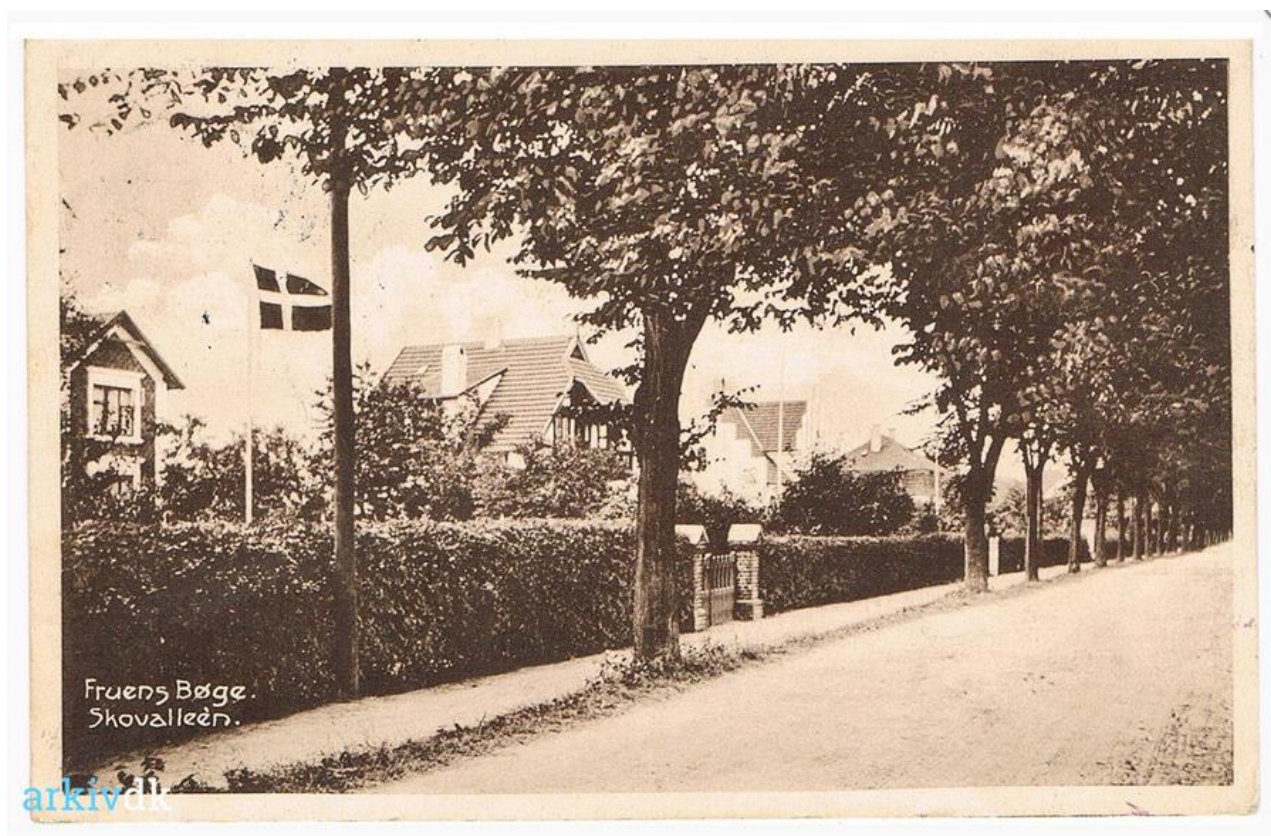

Skovalleen i gamle dage

Historisk gadevandring på Skovalleen i Dalum

Udgivet af Dalum-Hjallese Lokalarkiv & Lokalhistoriske Forening

Tekster og billedvalg: Henrik Bjerregaard, Karin Grønning og Jytte Raun, 2017

Denne folder beskriver en gadevandring ad Skovalleen i Dalum med udgangspunkt i, hvordan Skovalleen så ud i gamle dage. Turen starter ved krydset mellem Skovalleen og Dalumvej og går ned gennem vejen for at slutte af ved engen og broen over Odense Å.

Stop 1: Skovallen ved Dalumvej

Op til 1900 tallet var Dalum et udpræget landbrugsområde ejet af Christiansdal Hovedgård – det nuværende Dalum kloster. For at komme fra Christiansdal ned til Fruens Bøge skov blev allerede tidligt i 1800 tallet anlagt en vej fra Ravnsøgyden (nuværende Dalumvej) og ned til skoven. Skovalleen – eller Skovvejen som den oprindelig hed - er derfor en af Dalums ældste gader.

Inde i skoven fortsatte vejen gennem skoven ned til engen og drejede derfra over mod Restaurant Skoven, hvor der i gamle dage lå en bro over Odense Å. Først ved anlæggelsen af Sejerskovvej i 1936 fik Skovalleen sit nuværende forløb.

FØR

1940: Købmand P.V. Andersens forretning på hjørnet ved Dalumvej. Købmanden boede på 1.sal og solgte også Esso benzin.

EFTER

1999: Købmandsforretningen blev nedrevet for at give plads til en tankstation – under protest fra beboerne på Skovalleen.

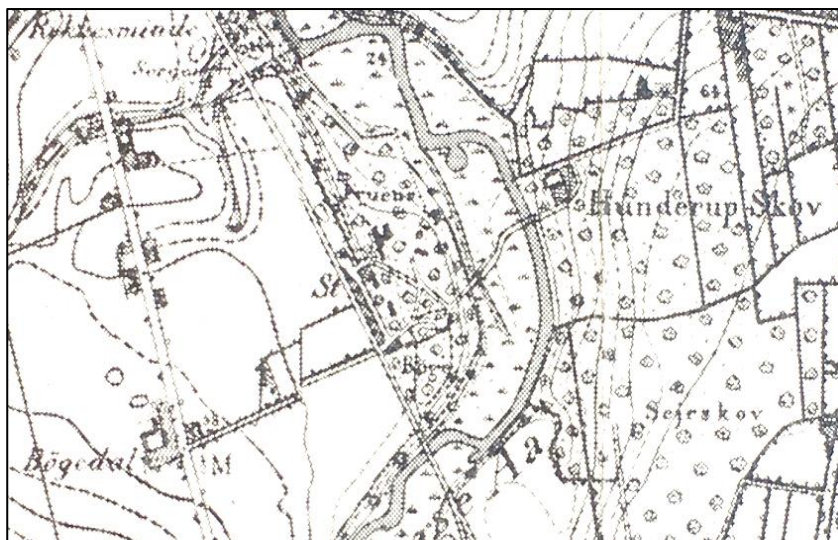
I midten af 1800 tallet blev det på mode i de større danske byer at forlyste sig med dans og underholdning i omkringliggende skove. I Odense var det især til Fruens Bøge skov at det bedre borgerskab spadserede om søndagen og en række danserestauranter opstod i skoven til at betjene de mange gæster.

Skovalléen 12 – gadens ældste hus, bygget i 1880. I tiden omkring 1900 boede Karoline og Anton Mogensen i huset med deres 6 børn. Anton arbejdede på papirfabrikken (6 dage á 12 timer), og om søndagen havde han ekstrajob med at trække karussellen i Hunderupskoven. Foruden at passe hus og børn malkede Karoline køer i præstegården og om aftenen var hun medhjælp på Restaurant Skovlyst.

For at understøtte denne udvikling købte Odense Kommune i 1875 Fruens Bøge skov af Christiansdal Hovedgård og åbnede adgang til Fruens Bøge fra Sønder Boulevard og fra Hunderupvej. Samme år blev Svendborgbanen og Fruens Bøge Station åbnet og sammen med Å-farten blev adgangsforholdene for odenseanerne der ville i skoven væsentligt forbedret. Omkring århundredskiftet besøgte op mod 4.000 på en god søndag de mange skovrestauranter i Fruens Bøge.

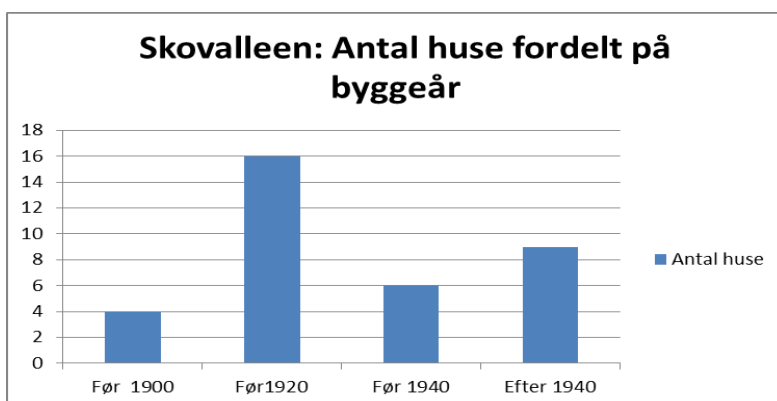
Skovalleen har således altid været tæt knyttet til aktiviteterne i skoven.

Fruens Bøge skov 1883. Skovalleen går som i dag fra Dalumvej til skoven og derfra over engen til den gamle træbro over Odense Å. Hunderupvej gik dengang helt ned til en beværtning som, som lå, der hvor Restaurant Skoven senere kom til at ligge og til en bro over åen. Sejerskovvej blev først anlagt i 1936. Kilde: Geodætisk Institut kort fra 1883.

Stop 2 Udbygning af Skovalleen

Skovalleen var uden bebyggelse indtil 1880 hvor de tre første huse på vejen blev bygget: Nummer 12 i 1880, nummer 14 i 1883 og nummer 10 i 1884. Den egentlige udbygning af Skovalleen startede først efter århundredskiftet og i 1920 var de første 20 villaer på vejen etableret. Efter 1920 er opført 15 nyere huse – flere ved udstykning af grunde fra de oprindelige villaer.

Husene på Skovalleen er bygget over en længere periode fra 1880 til 1952 - men med hovedvægten på perioden 1900 til 1920. Husenes gennemsnitsalder er 92 år

Stop 3: Beboerne på Skovalleen

Ud fra Odense Vejviser fra 1933 kan man få et godt overblik over, hvem der boede på Skovallen i starten. I vejviseren vises titel og navn på alle "husstandsoverhoveder" – det vil sige mændene. I alt boede der 132 beboere på Skovalleen i 1933 – i gennemsnit godt fem personer i hvert af de 25 huse, der dengang lå på vejen. Af de 25 huse var 12 et-familiers og 13 to-familiers.

Mens de fleste gamle kvarterer i Dalum blev bygget som arbejder- og funktionærboliger i forbindelse med industrialiseringen, havde Skovalleen en mere blandet beboersammensætning: I 1933 var cirka 1/3 arbejderfamilier medens de sidste 2/3 var fordelt ligeligt mellem funktionærer, handlende og andre selvstændige.

Beboerne på Skovalleen 1933

Kilde: Odense Vejviser 1933. Ejeren er mærket med en stjerne.

Odense Vejviser 1933 Skovalleen - Dalum

Skovalléen - Dalum	
m. 132 Beb. Dalum S. 7. Valgkr.	
← Dalumvej →	
1 (6 q, 24)	*Andersen P V, Købmd.
9 (6 f, 24)	*Bang O, Bankass.
11 (6 e, 16)	*Thomsen O, Hovedkasserer
13 (6 h, 17)	Bisgaard V, Oberstløjtnant
15 (6 o, 19)	Jepsen N, Enke Jepsen V, Kunsthdr.
17 (6 p, 25)	(*Dalum Papirfabrik) Runer V, Ingeniør Tværvej til Fruens Bøges Allé
19 (6 t, 24)	Nielsen N K, Revisor Olsen R I J Dupont, Skrådersv. 1

Skovalleen - Dalum	
← Dalumvej →	
21 (6 ae, 25)	*Hansen N M, Rentrice Larsen C C E, Underm. 1
23 (6 ad, 17,5)	*Petersen K, Marmorsliber Petersen H Brochdorff, Mekaniker 1
25 (6 n, 24)	*Hansen P C E, Kontorchef Hansen H, pens. Baneformd.
31 (6 k, 19)	*Andersen A, Direktør
33 (6 i, 25)	Nissen L, Partikulier
← Dalumvej →	
2 (1 ex 1 hø, 15)	*Nielsen L J, Bogholder Nielsen Olav, Slagterm. 1
4 (1 fg, 18)	*Holst E, Bankdirektør
6 (1 fp, 23)	*Lauritzen C L, Ingeniør
8 (1 ep 1 fi, 22)	Plange Bent Chr. Ras- mussen, Grosserer
10 (1 bh, 10)	*Sørensen C, Papirarb. Petersen Th. G, Papirarb.
12 (1 bi, 9)	Jakobsen H C, Arbmd. Petersen Th., Arbmd. *Nielsen A, Arbmd.
14 (1 bō, 12)	*Carlsen M, Enke Naumandsen A C Sølund, Smedesv. Larsen N M, Postbud
16 (1 xk 18,5)	Frydendahl N, Kontorass. *Andersen H, Enke
18 (1 yu, 17,5)	Madsen P M, Fabrikant
24 (1 es 1 ev 1 az, 30)	*Dreyer V S, Garver
26 (1 cz, 14)	*Hansen H C, pens. Lærer
28 (2 cu 1 cy, 14)	*Fredholm O M, Gros- serer St. Nielsen C M, Papirarb.
30 (1 ck, 16)	Larsen N Nielsen, Gartner Hansen J P, Tømrerm. 1 Jørgensen J H J, Arbmd.

Stop 4: Svendborgbanen og Thorvald Ellegaard

10. juni 1876 åbnedes Svendborgbanen og Fruens Bøge station. Stationen blev som Charlottenlund station ved Dyrehaven i København bygget i "Schweizerstil" og var indtil 1885 kun åben i sommerhalvåret.

Fruens Bøge station skulle først og fremmest være til gavn for de mange skovgæster til og fra skoven i sommerhalvåret: 1899 afholdtes 23 dansedage ved skovpavillonen – med 3 til 4.000 gæster på de gode dage. Samme år benyttede 33.250 togrejsende Fruens Bøge station, hvilket i sommerhalvåret udgjorde 60% af den samlede trafik på Svendborgbanen.

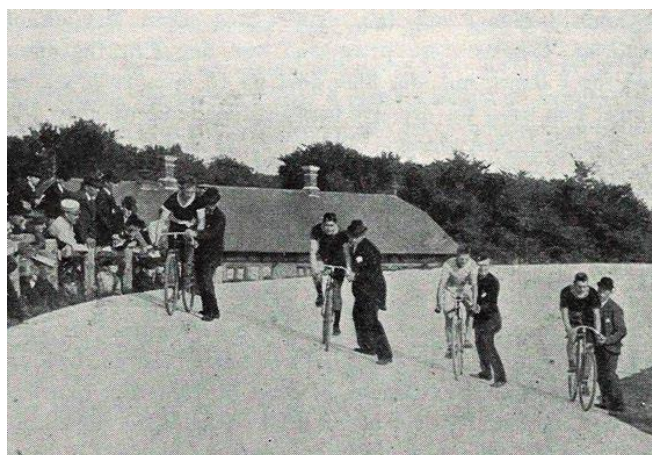
I 1906 blev Fruens Bøge station knudepunkt for Odense - Nørre Broby - Faaborg banen, som også benyttedes til godstransport til Dalum Papirfabrik.

Thorvald Ellegaard
Eneste dansker med 6 verdensmesterskaber

Skovgæster på vej hjem til Odense

Cykelbanen med Fruens Bøge Station i baggrunden

I 1890'erne var interessen for cykelløb stor, men der var stor utilfredshed med den daværende cykelbane i Odense. Derfor tog Fyns Cykle Union initiativ til at flytte banen - og på grund af de mange skovgæster i Fruens Bøge var det naturligt at anlægge en ny cykelbane ved Fruens Bøge station. Fyns Cykle Union købte derfor en mark overfor stationen, der tidligere havde hørt under fæstehuset Carlslund, og der blev banen anlagt. Banen var i alt ikke mindre end 340 meter lang - og hævet 180 cm i svingene. Banen gik således fra stationen helt op til midten af den nuværende Jernbane Alle.

Til åbningsløbet 2. juni 1894 kom der 1.600 tilskuere. Ud over tilskuer entre tjente cykelbanen på totalisatorspil, hvor man kunne spille på de enkelte rytteres placering. I takt med at indtægterne øgedes, indførte man løb for professionelle, hvor de vindende cykelryttere fik op til 40 kr. i præmie.

Banens opsynsmand hed Ellegaard og boede på Skovalleen. Hans to sønner Thorvald og Peter var meget aktive cykelryttere og vandt mange præmier i Fruens Bøge og på andre baner i Danmark. Thorvald Ellegaard blev senere seksdobbel verdensmester i sprint, og han har lagt navn til Odenses nuværende cykelbane i Bolbro.

Når Ellegaard stillede op i Dalum, trak han altid fulde huse. I løbet af sæsonen bød Fyens Cykle Union som regel på fire større løbsarrangementet, og i 1896 blev der sat publikumsrekord med 4.500 tilskuere.

På initiativ af Fyens Cykle Union blev i 1898 etableret en cykelsti fra Fruens Bøge station langs Sdr. Boulevard til centrum – sandsynligvis Danmarks første egentlige cykelsti.

Efter århundredskiftet faldt interessen for løbene og i 1910 besluttede Fyns Cykel Union at nedlægge banen og sælge arealet til udstykning til villaer. Den 28. august 1910 afholdtes sidste løb på cykelbanen med 3.000 tilskuere, og allerede i 1911 blev de 6 første huse opført på den ny-anlagte Jernbane Alle.

Stop 5: Engen

Engen indgik tidligt i aktiviteterne omkring Fruens Bøge skov. Allerede skytteforeningerne havde i midten af 1800 tallet benyttet engen til skydebane og i begyndelsen af 1900 tallet udskrev stadsingeniør H.V. Rygner fra Odense Kommune en konkurrence om etablering af en folkepark i skovområdet syd for byen. Et af forslagene var etablering af en sø i området og i 1927 besluttede byrådet derfor at der skulle udgraves det vi nu kalder Skovsøen. Arbejdet skete som nødhjælpsarbejde for arbejdsløse. Andre resultater af konkurrencen var en ny restaurant i skoven (Restaurant Skoven) og etablering af Den Fynske Landsby i 1942 på den modsatte side af åen.

Udflugtsgæster på engen i 1920

Traditionen med årlige sankthansbål på engen startede i 1553.

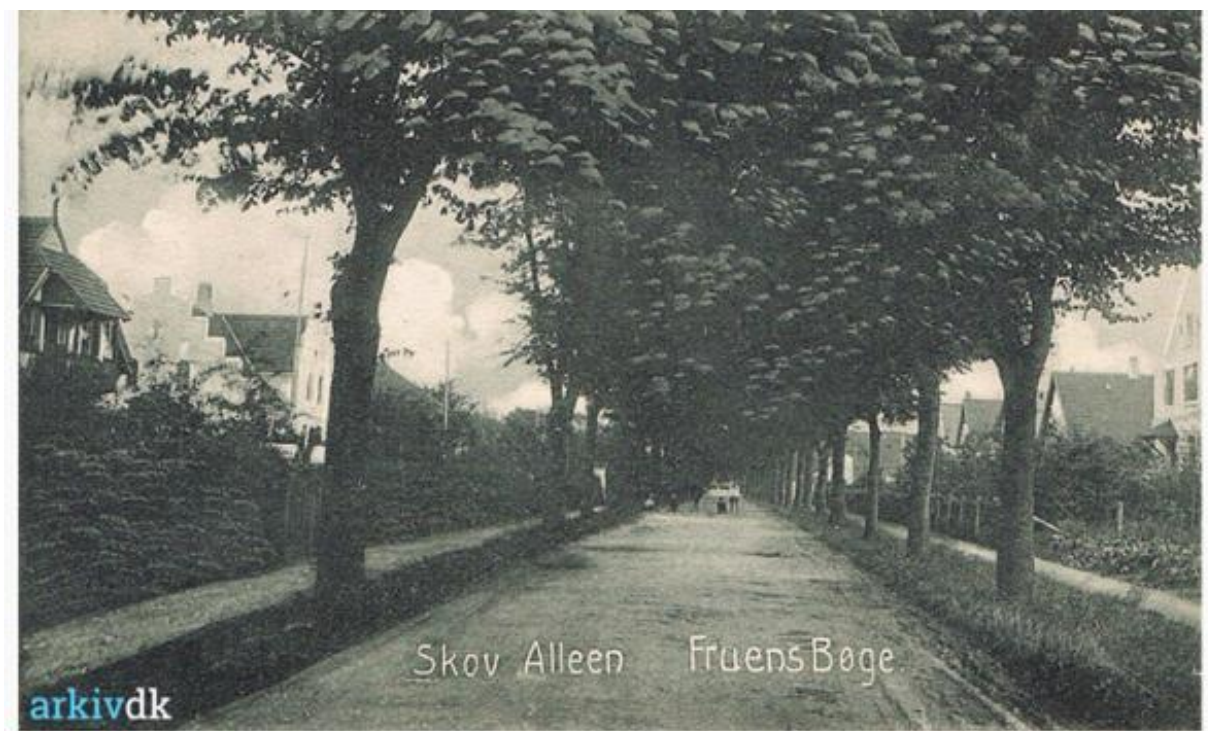
Ved den lejlighed lod man til skræk og advarsel et skovsvin fare til himmels, efter at det havde været udstillet nogle dage bag tremmer. Kilde: Historiens Hus

Find materiale om din vej

Hvis du vil finde materiale om din vej, kan du henvende dig i Dalum- Hjallese Lokalarkiv, Historiens Hus i Odense, på biblioteket eller søge på nettet:

- I lokalarkivet kan du bl.a. finde oplysninger om
 - Arkivalier og billeder fra vejen – i alt over 8.900 fra Dalum
 - Vejsager fra tiden før kommunesammenlægningen i 1970
 - Kort over Dalum-Hjallese
 - Gadenavne og deres oprindelse i Dalum-Hjallese
 - Dalum Sogns historie – 4 bind udgivet i 1968
- I Historiens Hus kan du bl.a. finde oplysninger om
 - Beboernes navne og stilling i Odense vejviser fra 1933 til 1963
 - Avisudklip om gaden fra Fyns Stiftstidende og Fyns Tidende og lokalaviser
 - Om aktiviteterne i Fruens Bøge skov
- På nettet kan du bl.a. finde oplysninger om
 - Lokalhistoriske billeder på www.arkiv.dk
 - Ejendomsdata på den statslige hjemmeside <https://www.ois.dk/>, der bl.a. indeholder ejendommens opførelsesår.
 - Byggesager på alle ejendomme på www.weblager.dk
 - Avisomtale på www.Fyens.dk for oplysninger efter 2000

Skovalleen 1913

Tidslinje

1200 Første spor af kirke og nonnekloster i Dalum
1536 Dalum kloster overtages af kongen efter reformationen
1840 Dalum er et landbrugsområde. Christiansdal gods ejer det meste af Dalum.
1840 Skovforeningen stiftes af Kammerherre Benzon fra Christiansdal Gods
1874 Dalum Papirfabrik etableres
1875 Dalum sygekasse oprettes
1875 Odense Kommune køber Fruens Bøge af Christiansdal inklusiv de fem restauranter.
1876 Fruens Bøge station og Svendborgbanen åbnes.
1882 Odense Å-fart etableres med dampbåd fra Munke Mose til Fruens Bøge
1882 Brugsforening oprettes på Papirfabrikken
1888 Frihedsstøtten opsættes ved indgangen til Dansepladsen
1894 Cykelbanen i Fruens Bøge opføres overfor Fruens Bøge station
1898 Cykelsti til Odense – Danmarks første cykelsti
1899 Skovforeningen afholder 23 dansedage. 3-4.000 gæster på gode dage.
1901 Thorvald Ellegaard verdensmester første gang
1895 2.pinsedag bliver fast åbningsløb på Fruens Bøge Cykelbane
1896 Tilskuerrekord på cykelbanen med 4.500 tilskuere
1905 Socialdemokraternes 1.maj demonstration afsluttes på engen
1908 Cykelbanen giver underskud
1909 Dalum Kommune udskilles fra Sanderum Kommune
1909 Socialdemokratiet får flertal i sognekommunen
1910 29. august afvikles sidste løb på cykelbanen med 3.000 tilskuere
1910 Cykelbanen nedlægges og Jernbane Alle udstykkes
1911 Første huse på Jernbane Alle
1911 Centralskole i Dalum
1927 Sidste huse på Jernbane Alle bygges
1970 Dalum Kommune sammenlægges med Odense Kommune
1970 Kvikly åbner på Dalumvej
1989 Dalumcentret åbner - med et kundeopland på 22.053

Læs mere her

- Byrundtur ad Dalumvej. Detailbeskrivelse benyttet til at lave denne folder, Dalum-Hjallese Lokalarkiv.
- Årsskrifter for Dalum-Hjallese Lokalhistoriske Forening
- Dalum - Hjallese Bogen. Anders W. Berthelsen, 2009
- Dalum Sogns Historie i 4 bind. Jacob Hansen og Knud Mortensen, 1965 - 1968
- Banecykling i Odense – Thorvald Ellegaard. Cykling Odense 2013
- Lystskoven Fruens Bøge i 1890'erne. Udgivet af Dalum-Hjallese Lokalarkiv 2016

BLIV MEDLEM AF
Dalum-Hjallese Lokalhistoriske Forening
Mail navn, adresse og telefonnummer til dahjarkiv@stofanet.dk –
så støtter du det lokalhistoriske arbejde☺
Det koster 100kr om året – inklusiv foreningens årsskrift.